

**ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

И С К А Н Е

**от омбудсмана на Република България
за установяване на противоконституционност на чл. 143, ал. 1, изр. 2 и § 63
от Преходните и заключителни разпоредби от Закона за движението по
пътищата**

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

На основание чл.150, ал.3 от Конституцията на Република България се обръщам към Вас с искане да обявите за противоконституционни разпоредбите на чл.143, ал.1, изр. 2 и § 63 от Преходните и заключителни разпоредби от Закона за движението по пътищата (ЗДвП).

Считам, че същите са в противоречие с чл. 4, ал. 1, чл. 17, ал. 1 и ал. 3 и чл. 57, ал. 1 от Конституцията на Република България.

Чл. 143, ал.1, изр. 2 предвижда, че моторни превозни средства от категория М2, М3 и N3, както и превозни средства със специално предназначение с изключение на къмпинг-автомобили, къмпинг-ремаркета, бронирани автомобили и превозни средства, достъпни за инвалидни колички, се регистрират само от юридическо лице, едноличен търговец или от физическо

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

лице, регистрирано като земеделски стопанин по реда на Закона за подпомагане на земеделските производители.

Във връзка с тази разпоредба, следва да посоча, че съгласно чл. 149 от ЗДвП за нуждите на одобряването на типа, превозните средства се делят на няколко категории, обозначени с латински букви. Сред тях са превозните средства, чието регистриране е ограничено за физически лица, с изключение на земеделските стопани, а именно:

1. категория М2 - превозни средства от категория М с повече от 8 места за сядане, без мястото за сядане на водача, с технически допустима максимална маса не повече от 5 t; в превозните средства от категория М2, освен местата за сядане, може да има място за стоящи пътници;
2. категория М3 - превозни средства от категория М с повече от 8 места за сядане, без мястото за сядане на водача, с технически допустима максимална маса над 5 t; в превозните средства от категория М3 може да има място за стоящи пътници;
3. категория N - моторни превозни средства, проектирани и конструирани основно за превоз на товари: категория N3 - превозни средства от категория N с технически допустима максимална маса над 12 t;

В § 63 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗДвП е предвидено, че на моторни превозни средства от категория М2, М3 и N3, както и специални превозни средства, с изключение на къмпинг-автомобилите, къмпинг-ремаркетата, бронирани автомобили и превозни средства, достъпни за инвалидни колички, които не са регистрирани от юридическо лице, едноличен търговец или от физическо лице, регистрирано като земеделски стопанин по реда на Закона за подпомагане на земеделските производители, служебно се прекратява регистрацията след 31 декември 2021 г.

Според мотивите за приемане на разпоредбите, въпросните превозни средства се използват за търговска цел, а в същото време няма пречка да се регистрират на физически лица, което е предпоставка за извършване на нерегламентирани превози в сивия сектор.

В качеството си на защитник на правата и свободите на гражданите и в рамките на правомощията си, отправям настоящото искане, тъй като считам, че с атакуваните законови разпоредби се нарушава едно от основните права на гражданите, а именно правото на собственост, прокламирано, гарантирано и защитено от Конституцията на Република България (в чл. 17, ал.1), доколкото пътно превозно средство се регистрира на името на неговия собственик.

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Правото на собственост е сред основните права на гражданите. Прогласено, гарантирано и защитено в Глава Първа „Основни начала“ в Конституцията на Република България, то е обект на защита и от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи - Първи допълнителен протокол.

Гаранцията и защитата се отнасят до всички видове собственост (частната собственост на гражданите или юридическите лица, както и частната и публична собственост на общините и държавата) и като следва на нормативно ниво да се осигури пълна, безусловна и еднаква защита от различни видове посегателства върху собствеността.

Като абсолютно вещно право, то съдържа три основни правомощия на собственика – да владее, да ползва и да се разпорежда със собствеността си. Те не могат да съществуват вън от единното право на собственост и не могат да се извършват самостоятелни разпоредителни действия с тях. Ограничаването на едно от основните правомощия на собственика е по същество намеса и намаляване на обема на това право.

На практика, след влизането в сила на разпоредбата на чл. 143, ал. 1, изр. 2 от ЗДвП, след като не могат да ги регистрират на свое име, физическите лица са ограничени в правото си да придобиват занапред моторни превозни средства от посочените категории, което означава, че няма да могат да ги владеят, ползват и да се разпореждат с тях.

Ограничени са и физическите лица, които към момента на влизане в сила на нормата са собственици на такива моторни превозни средства и за тях остава единствено възможността да ги прехвърлят на юридическо лице, едноличен търговец или физическо лице, регистрирано като земеделски стопанин, тъй като след 31 декември 2021 г. регистрацията им ще бъде служебно прекратена.

Безспорно задължение на държавата е да гарантира, да защити правото на собственост и да осигури неприкосновеността на частната собственост чрез закон. Недопустимо е по законодателен път да се посяга на тази неприкосновеност.

В практиката си Конституционният съд (Решение №6 от 18 април 1996г. по к.д. №31 от 1995г.) приема, че ограничаването на едно от основните правомощия на собственика - български гражданин, да се разпорежда със своето

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

право на собственост е по същество посегателство върху това право и води до намаляване на неговия обем.

В Решение №19 от 21 декември 1993г. по конституционно дело №11 от 1993г. се приема, от гледна точка на субектите, които могат да бъдат носители на частна собственост, че всеки правен субект може да има такава собственост. За гражданите частната собственост е средство да удовлетворяват своите лични и на близките им потребности, но освен това им дава възможност да развиват и стопанска дейност, от която да извличат доходи. За юридическите лица частната собственост е условие за тяхната икономическа стабилност, за разрастването на тяхната дейност и за постигането на целите, за които те са създадени. Държавата и общините също могат да имат частна собственост, защото и за тях е открита възможността да извършват стопанска дейност и да бъдат участници в гражданския оборот.

Според Решение №13 от 13 октомври 2012г. по к.д. №6 от 2012г., Конституцията не забранява, а стимулира естествения стремеж на гражданите към материален просперитет, към увеличаване на тяхното имущество в условията на пазарна икономика. Източниците на забогатяването са посочени най-общо в Основния закон и са доразвити по-детайлно в отрасловото законодателство. Такива са свободната стопанска инициатива, упражняването на свободна професия, възнаграждението за законно положен труд, наследяването и др.

На тази плоскост, не намирам изложените мотиви на законодателя за пропорционални на налаганото ограничение на правото на собственост на физическите лица. Действително извършването на нерегламентирани превози в сивия сектор е укоримо деяние, но не би следвало законодателните мерки за предотвратяването му да са в насока ограничаването на права на българските граждани. Още повече, че в Закона за автомобилните превози е предвидено в случаите на нерегламентирани превози на пътници и товари налагане на глоби и временно спиране от движение, което е принудителна административна мярка.

Очевидно общественият интерес е защитен и няма необходимост от ограничаване и на правото на собственост.

Освен това притежаването и използването на превозно средство от посочените категории не е задължително свързано с превоз на пътници и товари. Става дума за дейност, която трябва да се осъществява по определен начин, а забраната, която се въвежда, се отнася до възможността да се притежава подобно транспортно средство. Притежаването на подобни превозни средства е едно, а използването им за извършване на превози е друго т.е. има разминаване между

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

целта на разпоредбата и нейния предмет. Регламентират се обществени отношения не относно извършването на определена дейност, а обществени отношения във връзка с правото на собственост. В случай, че замисълът на закона е да се санкционира неправомерно поведение, то тогава законодателят би следвало да предвиди конфискация на превозното средство, което се използва за нергламентиран превоз.

Важно е да се има предвид също, че в случая се касае за права, които гражданите –физически лица вече са придобили като към момента на влизане в сила на разпоредбата, а и впоследствие, при упражняването на отделните правомощия в състава на правото им на собственост, не са били уредени нормативно оспорените ограничения.

В тази връзка следва да отбележа, че едно от проявленията на правовата държава, прогласена в чл. 4, ал. 1 от Основния закон, е именно предвидимостта на нормативната уредба. Ограничаването на вече придобити права не намирам, че е в съответствие с принципите на правната сигурност, последователност, предвидимост и стабилност на законодателните решения.

На следващо място считам, че с разпоредбата на чл.143, ал.1, изр.2 от ЗДВП се засяга и основно конституционното право на наследяване, закрепено в чл.17, ал.1 от Основния закон.

Наследственото право възниква с настъпването на смъртта на физическото лице и преминаването на неговото имущество към други лица. По-конкретно в хипотезите на смърт на едноличен търговец и на физическо лице, регистрирано като земеделски стопанин, ако неговият/те наследник/ци не са регистрирани като такива, на основание на оспорената разпоредба на чл. 143, ал. 1, изр. 2 от ЗДВП не би следвало да могат да придобият по наследство и съответно да регистрират на свое име моторно превозно средство от изброените категории.

Не на последно място, като основни права, правото на собственост и наследяване са неотменими съгласно разпоредбата на чл. 57, ал. 1 от Конституцията.

Според Конституционния съд, неотменимостта означава недопустимост уредени в Конституцията основни права да бъдат допълнително съчетавани с конституционни задължения и натоварвани с утежняващи условия за упражняването им. Недопустимо е също така създаването на конституционни

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

или законови процедури, които да затрудняват временно или постоянно упражняването на основното право.

Конституцията допуска ограничаване упражняването на основни права да бъде направено и със закон, който обаче трябва да въвежда стандарта за това ограничаване.

Основният закон е този, който определя интересите, чието спазване или защита може да изисква налагане на ограничаването - други конституционни права и ценности, които приоритетно трябва да бъдат защитени. Допустимите ограничения най-често са за защита на публичния интерес. Националната сигурност, народното здраве, общественият ред и моралът са ценности, за защитата на които може да бъде ограничавано упражняването на редица права и свободи.

Трайна е практиката на съда (Решение № 20 от 1998 г. по к. д. № 16/1998 г.; Решение № 15 от 2010 г. по к. д. № 9/2010 г.; Решение № 2 от 2011 г. по к. д. № 2/2011 г.; Решение № 7 от 2016 г. по к. д. № 8/2015 г.; Решение № 8 от 2016 г. по к. д. № 9/2015 г.; Решение № 3 от 2019 г. по к. д. № 16/2018 г. и много други) по въпроса за възможността упражняването на основните права на гражданите да бъде ограничавано в случаите, когато е налице легитимна цел (само в случай, когато това се налага, за да бъдат съхранени висши конституционни ценности, както и при необходимост да се предотврати засягането на други общественозначими интереси), основанието е установено със закон, в рамките на предвиденото в Конституцията ограничение и е спазен принципът за пропорционалност (съразмерност) на преследваната цел.

Пропорционалността (забраната за прекомерност) е изискване на принципа на правовата държава. Според това изискване ограничаването на правата е съразмерно средство за постигане на определена цел, когато не се надхвърля степента на допустимото му ограничение, съизмерено със значимостта на защитавания интерес, и когато няма необосновано спрямо защитата на други конституционни ценности разширяване на основанията за допускане на ограничения на правата на гражданите. Степента, в която е допустимо ограничаването на правото, е в зависимост от значимостта на интереса, преценен като също подлежащ на конституционна закрила дотолкова, че да позволява изключение (Решение № 7 от 1996 г. по к. д. № 1/1996 г.).

В случая с оспорените разпоредби, опасенията на законодателя, че моторните превозни средства от описаните категории се използват от физически лица за търговска цел с уточнението, че се касае за нерегламентирани превози,

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

не намирам за пропорционални на лишаването от право на собственост и оттам на наследяване на превозните средства от български граждани-физически лица чрез ограничението за регистрирането им.

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Предвид изложеното и на основание чл. 150, ал. 3 от Конституцията на Република България, моля да образувате конституционно дело и да обявите разпоредбите на чл. 143, ал.1, изр. 2 и § 63 от Преходните и заключителни разпоредби от Закона за движението по пътищата за противоконституционни поради противоречието им с чл. 4, ал. 1, чл.17, ал.1 и ал. 3 и чл. 57, ал. 1 от Основния закон.

Моля да конституирате като заинтересувани страни по делото Народното събрание, Президента на Републиката, Министерския съвет, Върховния касационен съд, Върховния административен съд и Главния прокурор.

Прилагам преписи от искането за предложените заинтересувани страни по делото.

С уважение,

ДОЦ. Д-Р ДИАНА КОВАЧЕВА
ОМБУДСМАН НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ